

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyesljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márczius 6-án.

Előfizetési árak:
Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor.
 Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
 Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
 Egyes számok kaphatók: a dohánytörszékben.

Dalmácia s Dalmácia visszacsatolásának kérdése.

Felolvasta: a székesfehérvári „Vörösmarty-Kör“-ben 1904. január 17-én **HAVASS REZSŐ dr.**, a Magyar Földrajzi Társaság elnöke

Dalmáciát földrajzi fekvése és multja a magyar-birodalomhoz kapcsolják s idetartozik a törvény alapján is. Az 1868. XXX. törvénycikk az, mely világosan intézkedik e tekintetben s a melynek 65. §-a értelmében Magyarország a magyar szent korona jogán Dalmácia visszacsatolását követelni fogja.

Dalmáciát megszerezték nekünk nagy királyaink, kik széles látókörű uralkodók voltak s jól tudták, hogy csak az az ország lehet igazán hatalmas, a melynek tengere van. Szent László és Kálmán óta, a kik Dalmáciát elfoglalták, II. István, II. Gejza, III. Béla, Róbert Károly és Nagy Lajos folyton törekedtek hatalmukat megszilárdítani Dalmáciában, melynek virágzása összekapcsolja Magyarországot fénykorával.

A régi Dalmáciának a magyar szent koronához való ragaszkodását történelmünk számos adata bizonyítja, melyek közül kimagaslók ama nyilatkozatok, a melyet Horvát-Szlavon és Dalmátországok főbbjei 1492 hamvazó-szerdán tettek, mondván, hogy ők valamennyien, valamint az országok egyéb lakói, Magyarországhoz és koronájához tartoznak.

A Dalmát történések gonddal jegyzik fel

azon eseményeket, a melyek a magyar fennhatóság idejére vonatkoznak. Egyáltalán azt tapasztaljuk, hogy a magyar uralom eltörülhetetlen nyomokat hagyott vissza a Dalmát népszívében s Kálmán, Róbert Károly s Nagy Lajos királyaink ép oly népszerűek Dalmáciában, mint hazánkban.

Sajnos, hogy ujabban — úgy látszik kívülről jövő biztatásra — lelketlen izgatók a magyarok s a dalmaták közeledésének útját állani akarják.

Ennek ellensúlyozására szükséges, hogy a dalmatákkal minél sürűbben érintkezzünk, mert az eddigi félreértések egyedül onnan eredtek, hogy a dalmaták csak az osztrákok és a horvátul-tulok szemüvegén keresztül látnak bennünket s törekvéseinket nem ismerik.

A dalmát kérdés forduló pontra jutott.

Egészen az újabb időig — ép úgy mint mi — az osztrákok sem törődtek Dalmáciával. Egy idő óta megváltozott a hangulat odaát. Az osztrákok megismerve Dalmácia természeti kincsait, ma már nagyon jól tudják, hogy mit ér nekik Dalmácia.

A Krka és az Anbla vízesei ipartelepek számára óriási hajtóerőt szolgáltathatnak. Van Dalmáciának bora, melyből éveint 1½ millió hektolitert termel. Vannak aszfaltlepei, szénbányái s mindenek fölött vannak a Szuézi csatorna vonalába eső, páratlan geográfiai fekvésű kitünő kikötői. Ma nap, a mikor a civilizált országok a

tengeri kereskedelemben keresik boldogulásuknak egyik főtevényezőjét, megbecsülhetetlen egy oly tengerpartnak a bírása, mint a minót Dalmáciában 562 kilométernyi hosszúságban találunk, s melynek mindegyik kikötője a Balkán-félsziget egy-egy kapujának tekinthető.

Ne csodálkozzunk, ha Ausztria mindezeket magának megtartani törekszik. Meg is írta egyik bécsi folyóirat a mult évben, hogy *Ausztria semmi szin alatt sem fog Dalmáciáról lemondani, mivel ez által a Balkán-félszigeten való szereplést teljesen átmenekné Magyarországnak.*

Hogy mily terveik vannak az osztrákoknak s a bécsi köröknek Dalmáciával, abból láthatjuk, hogy már két osztrák Dalmát egyesület alakult Bécsben, melyeknek célja, hogy Dalmácia iránt az érdeklődést felbresszék és ápolják.

Az egyik egyesület Bécsben állandó Dalmát kiállítás tart fenn, utabban pedig egy Dalmát kiviteli vállalat megalakításával foglalkozik.

Nagyszabású akció folyik Dalmácia vízi erejének felhasználása érdekében is s a legfényesebb jövő jósolható Dalmácia bányászattal való kihasználásának is. Míg a legújabb ideig Ausztriának minden aszfaltszükségletét a külföldről kellett beszereznie, ma már aszfaltból kivitelez van Ausztriának. A mi a szénbányákat illeti, König bányatulajdonosnak adatai szerint egész északi Dalmácia 1500 négyzetkilométernyi kiterjedésben egy óriási nagy széntelep, a mely évszázadokon

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCÁJA.

A vásárban.

Vannak portékák, melyek a földről fölkelredzenek és kényeser, finnyásan, a kecskelábakra nyújtott deszkákon hiuskodnak. A tizkrajcáros aranyórák láncostul, tükrök és harisnyák, fésűk és brossok, különféle gyöngyök: mindmegannyi exquisites tárgyak, a főléjük nyújtott ponyvák arnyékában. A siflis sátorok nem igen vásáros jelenségek; meg különös az is, hogy a sátoros méltóságra a sósbucik, kiflik és perecek és a gyerekeknek való cukros vásárfiak, ritkán kérezednek. Ezek is a földszinén a ponyván fürdenek a harapós porban, mint afféle parasztyerekek, a kik egészségesek, mint a kövécs.

En ugy szeretem az efajta igazi vásárt! Mert az ember igazán ember itten. Megmutatja magát kívül-belül; leránt magáról mindent, a mibe lelkét beleburkolta: „ha tudni akarod, ki vagyok, most nézz meg, ez vagyok!”

A ravasz ember itt igazán ravasz, a szelid, igazi szelid; a zsidó igazi zsidó, a furfangos meg a jámbor, meg a mamlasz paraszt igazán az, a mi. Azok az álszenteskedő arcok, melyek a templom levegőjében hosszúra nyulnak, azok itt kigömbölyödnek. A kezeknek, a láboknak az a széles, nagyarányu mozdulata itt igaz, mint a ketszer-kettő... Még a csonkakezü, öregszemű-olvasós koldus is, a ki ritmikus, ordító dallammal fűszerezi a vásáros zajt, még az sem tud igazán ravasz lenni, ha ravasz. A nyakába akasz-

tott tarisznyája mögött oly ügyetlenül húz nagyokat a pálinkás üvegekből, hogy csak a vak nem látja. A mellette elhaladó jöképi parasztok röhintenek is rajta jókat, de azért csak belepoty-tyantják a kalapjába a krajcárjukat... Neki szánták. Ha nekem hatalmamban volna, megváltoztatnám azt a mondást, hogy borban van az igazság, vagy legalább is hozzáténném: meg a vásárban.

A mi falunkban volt egy valaki becsületes legény. Fekete bajszos és parázsfekete szemű legény. De ez a nagy csacsi! Fekete parázsos szemét nem tudta értékesíteni. Epen, mikor nem kellett volna, akkor sütötte le, így aztán megtörtént, hogy senki leányába nem tudott beleakadni, unszolták otthon, bizgálták, mert már házassaló sorban volt, de hát hiába! Epen ugy tett, mint a ki gyémántját eldugja és nem téteti foglalásba, hogy az újján ékeskedjék. Mert mondom, szép forma, parázs szemű legény volt ez a mi legényünk. Ha katonának jó, akkor nem lehet olyan aljaforma. Az igaz, hogy nem szolgált (ott majd nekipezdörítették volna!), mert kimentették, mint családföntartót. De apja elnyomorodott, mitől, mitől sem! — nem tudom; egy-két öcsce meg kisdöfőforma volt, nem dolog alá való.

A faluban valamelyik leány nagy imposztor volt, azt találta mondani: olyan, mint az „Isten báránya“ az a Marci!... A többiek rajta kaptek és azzai bizonyítgatták, hogy igaz is, mindig olyan szelid forma!...

Furcsa természet ez a leánytermeszet! Dehogy a szerelem vak, dehogy! A fiatal szív furcsa. Olyan legények kapkodták el a mi Marcink elöl (hogy el ne feledjem: az a legény neve) a

legszebb leányokat, hogy se szépség dolgában, se különben, egy sem lehetett még az arnyékába sem. Hát aztán ez mitől van? Nem a lány furcsasága? Szeretik a hízkelkedést, a hazudozást azt kívánják, hogy simogató szókkal nyalogszák őket körül, a ki meg ezt nem teszi, arra azt mondják, hogy fajnánk. Annyi mindent megsejt az a leányszív, nem is tudom hogyan, hogy nem sejtették meg, hogy mindezt a Marci is megtévé, csak kezdeni nem bírja. Csak egy leány, a kit szeretni tudna, csak a kis újjával is bőkné meg, hogy: no, Marci!... Majd ugyan neki indult volna a Marci is. Csak az volt a hibája, hogy nem mert, nem birt kezdeni, hanem a helyett mindig olyan szótalan formán somfordált és a hogy mondtam, a szép szemét meg a szivarja végén nyugtatta. Az Istenadta, ha leánynyal áll szemben, ugy rakosgatta a kezeit, mintha kölcsönbe kapta volna és nem találta helyét.

Épésséggel nem voltak jómóduak ezek a Marciék: olyan se zöllér, se gazdaféle. Nem annyira a föld, mint az igyekezet tartotta őket fönt. Tudták a pénzt forgatni, főleg mióta ez a szomszéd városunk a vásároknak nekiereszkedett... Egy kis marhaféle, egy kis disznó csak bebellagott a vásárba és vagy pénzü került haza, vagy már ugyanott, valamicske szerencse révén, több erő fajtával cserélődött föl. Hát még ha az a Marci olyan igazán vásárosfajta ember lett volna, mint a többi: ez is, az is, a kik olyan könnyen szegre akasztják a tizparancsolatot: leesküszik hitüket-lelküket és átkot átkora döntenek, arra a kontóra, hogy majd helyre pótolják irthon a templomban!... A Marci ez olyan ki-méletesen kínálgatta mindig a portékáját: egy

Mai lapunk 4 oldal.

át éventint egy millió tonna szénre képes szolgáltatni.

Míg Ausztriában ily serényen dolgoznak, mi összetett kézzel várunk és sóhajtozunk. Sóhajtozunk, hogy népünk kívándorol s hangoztatjuk, hogy új keresleforrásokra lenne szükség. Dalmáciát ma tényleg Ausztria bírja s ki is fogja használni a maga céljaira s a midőn a Dalmáciában létesített és létesítendő vállalatokkal a dalmát népnek keresletet nyújt: oly szoros kapcsolatot teremti Ausztria és Dalmácia között, hogy egyedül a közvéleményre s a törvényre való hivatkozással Dalmáciát soha vissza nyerni nem fogjuk.

A legfőbb ideje tehát, hogy a Dalmát kérdésben a magyar közvélemény is megmozduljon s Dalmácia visszacsatolását követelje. Nagy könnyelműség volt, hogy eddig nem tette.

Ma amikor minden nemzet közgazdasági tényezőinek gyarapítására törekszik, mi sem érhetjük be egyetlenegy amugy is szűk területtel rendelkező kikötőkkel, de legfőképpen nem érhetjük be, ha az önálló vámterület létesítésére törekszünk. Az osztrákok ugyanis folyton hangoztatják, hogy nem félnek az önálló vámterülettel, mert Bruckban, Marshegyben és Oderhergben kezükben tartják Magyarország nyugati és keleti forgalmának a kulcsát. Csakha a magyar forgalom tulajdonképeni kulcsa nem Bruck, Marshegy és Oderberg, hanem Dalmácia.

Dr. Havass jól tudja, hogy a visszacsatolás kérdése nem könnyű, de elvège hozzá kell fogni a megoldáshoz s oda kell törekednünk, hogy ne csak a törvény holt betűje, a magyar címerbe foglalt Dalmáciát s a tankönyvek hirdessék Dalmáciának a magyar birodalomhoz való tartozását, hanem Dalmácia legyen igazán, mint századok óta volt a magyar szent korona országainak kiegészítő része.

Végül dr. Havass buzdította hallgatóit, hogy látogassák meg a szép Dalmáciát, a melynek minden röge Magyarország egykori fényének, dicsőségének és nagyságának hirdetője.

ÚJDONSÁGOK

— **Fábián Sebestyén.** Városunk közönsége, főleg azonban földmiveseink még ragaszkodnak e fogadott ünnephez: szent misét hallgatnak s a szolgálai munkától tartózkodnak. Holnap, vagyis az évforduló napján a székesegyházban a 7 órai mise után **K. Horváth István** belvárosi plebános vezeti a körmenetet a felsővárosi templomba, hol ünnepi szent mise és predikáció lesz.

— **A tiszi bál,** melyet a közös- és honvédtisztok szombaton este a Szent István-teremben **Erzsébet Amália** főhercegnő védnöksége alatt tartott, fényesen sikerült. A jelenvolt hölgyek névsora a következő:

Herceg Lichtenstein Alajosné, **Erzsébet Amália** főhercegnő (rózsaszin selyem ruha ajourdisszel), **Aujedzky Adolfiné** (fekete s.), **Dr. Bierbauer Viktorné** (fehér s. fekete csillámos tulle áhuzattal), **Courard Vilmosné** (rózsaszín s.), **Dieballa Györgyné** (fekete s.), **Ehmann Józsefné** (fehér s. csipke- és csillámú díszszel), **Fittler Béláné** (fekete s.) **Gaudernack Józsefné** (crem selyem, csillámos csipkedíszszel), **Gebhard Bódogné** (fehér s.), **Garó Jézsefné** (fehér s.), **Kecán Lidorné** (lila s.), **Kalteneckert Mártonné** (fekete s.), **Keller Károlyné** (fekete moire), **Kálmán Lajosné** (fekete s.) **Kenessey Gyuláné** (szürke s. fekete csipkével), **Kégl Károlyné** (kék s. csillámos crep áhuzattal), **Matic Henrikné** (virágos s. csipkedíszszel), **Molnár Elekné** (rózsaszin s. fehér csipkével), **gróf Merán Jánosné** (rózsaszin s. csipkedíszszel), **Makai Emilné** (fehér moire fekete selyem tulle és rojtdíszszel), **Mátrai Edéné** (fehér atlasz), **Matekovic Györgyné** (zöld s.) **Mattes Ferencné** (fekete s. csipke áhuzattal), **Pollet Jánosné** (crem színű s. csipkedíszszel), **Pollacsek Albinné** (fekete s.) özv. **Pallet Gáborné** (fekete s.), **Rostagni Flógl Karola** (fekete s.), **dr. Szabó Elemérné** (fehér-rózsaszín s.), **dr. Szabadi Józsefné** (csillámos s. sárga bársony díszszel), **dr. Szekerés Béláné** (kék s.), **Tóth Béláné** (crem s. kék szalagdíszszel), **Udvardy Jánosné** (fekete s.), **Vértesy Józsefné** (sötétkék s. fekete csipkedíszszel), **Zöld Mártonné** (crem s. ibolyadíszszel.)

Leányok: **Arnótfalvy Margit** (fehér s.), **Deinszky nővérek** (rózsaszín s.), **Dieballa Erzsike** (fehér s.), **Fittler Lujza** (fehér s. csipke-betéttel), **Grnubóck Anna** (zöld és fekete brocat), **Grundböck**

Gizella (világos zöld s. csillámos tulle áhuzattal), **Gebhard Irma** (rózsaszin s.), **Kalteneckert Ilonka** (fehér s. fehér tulle áhuzattal), **Kecán Ella** (fehér s.), **Keller Mariska** (sárga s. szalag-díszszel), **Kálmán nővérek** (rózsaszín s. crep áhuzattal), **Kenessey Margit** (fehér s. pettyes gace áhuzattal), **Kuti Jolánka** (rózsaszín s.), **Mattes Annuka** (rózsaszín s. fehér áhuzattal), **Pollacsek Anna** (vörös crep), **Pellet Gizike** (rózsaszin s.), **Sárkány Mariska** (rózsaszin s.), **Szántó Erzsike** (fehér s. szalagdíszszel), **Szabó Ella** (fehér s.), **Udvardy Salome** (fehér dusches illusion áhuzat és rózsadíszszel), **Venseé Rózsa báróné** (zöld s. csillámos tulle-áthuzattal), **Vértesy Matild** (rózsaszin és fehér csikós s.).

— **A Vörösmarty-kör** valóban a legőszintebb dicséretre szolgál rá, midőn vasárnap esti felolvasásain az ugynevezett szabad lyceumok munkakörét vállalta magára. Első estélye vasárnap volt, a melyen a kiváló tudóst dr. Havass Rezsőt, Dalmácia viszonyainak alapos ismerőjét, hazánkban ugyszólván specialistáját sikerült megnyerni.

Dr. Havass felolvasásában Dalmácia földrajzának, történetének és irodalmának ismertetése mellett, különösen a magyar szempontból érdekes monumentumokat emelte ki.

Leírta Dalmácia városait: **Zárád, Zára Vecchiál, Novigrádót, Sebenicát, Spalatót, Traut, Raguzát, Cattarót,** mindig ismertette e városoknak a magyar történelemben játszott szerepét s azoknak jelenlegi állapotát.

Majd áttért **Dalmácia visszacsatolásának** kérdésére, melynek ismertetésére felolvasásában kiváló súlyt fektetett.

A rendkívül érdekes fejtegetést olvasóink lapunk első cikkében élvezhetik. A sikerült felolvasást szép számú közönség hallgatta végig, a mely lelkesen megtapsolta a tudós férfit.

A Kör felolvasásainak sorozatában vasárnap, január 24-én, este fél 6 órakor dr. Lauschmann Gyula orvos ur, ismert felolvasó fog következni. „A sziv valóság és költészet” című felolvasására az érdeklődő nagy közönség figyelmét előre felhívjuk. A belépő jegyek ezen és az összes még leendő felolvasásokra is érvényesek. Jegyet a felolvasás előtt a Kör helyiségében lehet kapni.

— **Eljegyzés.** Az ettyeki takarékpénztár buzgó és törekvő fiatal tisztviselője **Treuer Ferenc** a napokban eljegyezte a keresztényi érnnyekben gazdag **Hell Andrásné** urnót, az 1902. évben hirtelen elhunyt néhai **Hell András** pénzüntzeti igazgató fiatal özvegyét.

negyedrészen dicsérette, háromnegyed részben pedig az Istenre hagyta. Pedig az Isten minden-egyes vásáros alkalommal mondta ám:

— Aztán Marci, ne légy ám olyan igen personiás! . . . forgasd magad! . . .

Egyszer, kis vöröstarka úszót neveltek. Ugy mondják, szép kis állat volt: fehér orru, fehér csülkű, divatos fajta. Szép kis fiat vetett olyan formán, hogy a szentivánnapi vásárra el lehetett a borját választani. Ilyenkor nagy keletje van a fejős marháknak, azért az apja biztatgatta a legényt: — Hajtsd be Marci! tudod, hogy mostan drága a togy.

Hát a Marci-behajtotta. Már mikor a sokadalomban gobáncolt vele, már akkor jobbra is, balra is kérdezték: mi az ára? . . . rügos-e? . . . mennyi idős? . . . meg ez, meg az. Alig győzött a Marci felelni. Azonban pedig vitte a legényt a vásáros áradat marhástól . . . Bizony időbe került, mire helyre verkedett. És annyivá lett a Marci, mire a korlátozhoz jutott a marhavásárba, hogy ott már nekibátorodva harminc forinttal is főlebb fogta, mint a város elején. Iszen, tüled-hozzad, mindenki kéréngülte. Így is alig volt érdemes a helypénzt lefűzetni, hamarosan „fűlötöttek” egyvalakivel, meg lett az alku. Szép fekete szemű megvillantak a legénynek, mikor zsebre csuszatták a pénzt. Vett volna nyomban helyette, de hát vevő szándékkal — hacsak nem muszáj — akkor legyen az ember, ha olcsó a marha. Így hát a Marci, jobban csak a szemét hízalva, bujkált az állatok között: ezt, azt végig tapogatta, össze-vissza mustálta és csak úgy, hogy szőljon valamit, kérdezgette: „Mi az ára? . . . Hát legutolján? . . .”

Mivel pedig jó vásárt csinált, egy vagy két

pohár sört is fölhöppentett, ott a vásár faránál nyújtózkodó egyike leveles-ponyvvas szin alatt, a rögtönzött sörcsarnokban (hogy ne vitések ezzel a szómmal!).

A nap pedig célba vette a hatalmas imbolygó tömeget emberestől, marhástól. Színe pörkölte őket sugaraival; a por, az meg igen szereti lepni az izzádságot. A Marci végtére is azt gondolta, minek kinoztassa itt magát potyára a forróságban! neki indult ám a nagy dob, meg a cintányér, meg a verki forma valami . . . Ez ez, a városoknak a bohókás hangulata, a laci-konyhák illatos gőzében, sustorgásában: a panoráma, a komédia. Nem épen komédia, de a mi falusi miénknek minden ilyesmik csak — komédia. Reggel, hogy a Marci jött, épen akkor eregették le a füstös ponyvákat s ahogy meglátta Marci a egyiket, ki is csusszant a száján: ejsza! . . . Ez pedig közel kétnézéses hölgynek a képmása volt, a kinek keblén, deszkalapon, két legény megállhat. Elbírija. Volt ezenkívül kítőmöt krokodilus és öllábu birka és egy eleven majom csáköval és vörös palástal. Mindez csak öt krajcár. Hozzá még az is, hogy mire a Marci odaért, épen akkor kezdődött az előadás, a mely előadás olyan különös, hogy mindig akkor kezdődik, mikor bárki emberfia is odaér. Örökkéig kezdődik. A Marci csak piszkálta a bajuszát, közben meg a szivarját puhította a szájában és nézegette, mint afféle jó gyerek. Egy darabig csak hallgatta azokat a furcsábbnál-furcsább megjegyzéseket, a melyekre a röhgés föllümlt a nagydobot, aztán megvetette magát, hogy ő bizony bemegy, megnézi . . . Bement. Vitte a többség, mert sokan bementek. Ez ember csak szereli látni a látnivalót, helyiely-közzel szivesen költ a szeméire

is . . . Nézi, nézi Marci azt az óriás asszonyt, a ki csak úgy izzadt, szuszogott a fülledt-tömött levegőben; nézi és hajtogatja a fejét, mikor kezdi a mutatványt és a komédiás már-már föláll a keblére. Ekkor egyszerre csak a Marci mellett egy kis helyesforma szőke leány elküti ám magát szörnyűkődvé:

— Juj! az Isten marhája!

Marci oldalát néz, a leány meg szembe vele. Honnan van a szemeknek az ereje meg a beszédje? És miben áll a szemeknek az ereje meg a beszédje? Vagy erő az, beszéd az, a minek nem kell több csak, egy pillanatnyi-pillantás? . . . Tudja a jó Eg! . . . De annyi igaz, hogy az a szőke leány szembe nézett a Marcial. Annak a kis leánynak szép világos szeme volt, mint az égbolt tavasz tájában, a Marci szeme, tudjuk, fekete és tüzes, mint a parázs. Talán az ellen-teszes színek adják a varázst? Akkor értem . . . Hát nem ez a bolondos Marci! megint azon a ponton volt ám, hogy lesüti a szemét, nem veszi hasznát? Pedig az egész valóságát olyan gyönyörűség fogta el, hogy legény létere egészen megremegettette.

Azt mondják, hogy az ember életében pillanatok döntenek.

No az igaz. Ha a Marci most nem engedelmeskedik annak a delejes varázsnak, a mely arra bizt-gattá, hogy vesse föl még egyszer a szemét, akkor az a gyönyörűség, a mely testét, lelkét előntötte a leány tekintetere elcsöndesedett volna, mint a ringó tenger. Hanem Marci engedelmeskedik annak a delejes varázsnak és még egyszer rávetette a szemét arra a kis leányra, a ki majdnem úgy falta föl a Marcit egy-egy pillantásával. Ez hamarjában elég volt. Mert mondtam,

— **Felgyújtott szövetkezők.** Megrendüléssel vettük a hírt, hogy a megye egyik legvirágzóbb szövetkezője, a rácalmási keresztény fogyasztási szövetkezet rövid egy hónapban belül már másodszor gyuladt ki. Az első tűz épen karácsony éjjelén történt, mikor a község népe éjjeli misén volt. Most pedig vasárnapról hétfőre virradó éjjel mikor a kath. kör tartotta évi mulatságát, melyen az egész nép jelen szokott lenni, hangzott el a rémes kiáltás: *Eg a szövetkező!* A tűz a raktár feletti padláson ütött ki, s a tető jó részét elhamvasztotta. Árukban is nagy a kár részint a tűz, részint a mentés következtében. Ezek után mindenki biztosra veszi, hogy gaz gyújtogató keze okozta mindkét szerencsétlenséget. Ha kitűdök a tettes, megérdemli, hogy igen szigorúan büntessék, mert irtozatos gonoszság kell ahhoz, hogy tüzzel akarja elhamvasztani azt, a mit az egész község lelkesedése és áldozatkészsége annyi küzdelem és fáradság árán hozott létre. Dicsérettel kell kiemelnünk két rácalmási zsidó polgárnak, *Bruck Aron* és *Rosenzweig Izidornak* a mentés körül tett fáradságait, kik már az első tüzest alkalmával is önzetlen buzgalommal siettek a segélyt nyújtani.

— **Független Újság.** A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének népies közlönye a *Független Újság* a folyó évben lép tizedik évfolyamába. Bátran lehet mondani, hogy ma már a legkedveltebb képes lapok egyike; sikerének titka abban rejlik, hogy mindenkor az ország lakosságának legnagyobb zömét alkotó földművelőknek és kisiparosoknak jóvoltáért küzdött. Cikkeit a leghivatottabb tollú írók írják. *Gazdasági* rovatában az okserü gazdálkodáshoz nyújt tanácsokat. *Szövetkezeli* rovata a szövetkezeti eszmék térhódításának tükrö. Allandóan közöl egy-egy kitűnő regényt. Karácsonyi ajándékként minden előfizetőjének díszes kiállítású vaskos könyvet: a *Szövetkezeli és Gazdasági Évkönyvet* adja. Ezen előnye dacára a *Független Újság* a lehető legolcsóbb. Előfizetési ára: egy évre 6 kor. félévre 3 kor. negyedévre 1 kor. 50 f. Előfizetési pénzek a „Független Újság” kiadóhivatalába (*Budapest IX. Üllői út 25.*) küldendők.

Egy három szobás, előszobával és mellékhelyiségekkel ellátott uri lakás május 1-re kiadó Zöldfa-u. 9. sz. alatt.

Bor!

Tisztán kezelt Ó bor kihordásra 25 kraj-cárért kapható: Lakatos-utca 8

A felsővárosi kath. kör közgyűlése.

A felsővárosi kath. kör f. hó 16-án d. u. 5 órakor tartotta rendes évi s egyszerűsített tisztújító közgyűlést ugyyszólván a kör összes tagjainak élénk érdeklődésével.

A közgyűlés a kör dalárdája által előadott *Hymnusszal* kezdődött, melyet a tagok állva hallgattak meg. Az ének elhangzása után Tamás Vilmos esperes-plebános, a kör egyházi elnöke mondta el eszmékben s hasonlatokban gazdag megnyitói beszédét, melyben kifejtette a kath. körök célját, mely nem más, mint a kath. hit igazságait bevinni az életbe, azoknak ott érvényt szerezni, a tagokat bátor, tettekre kész, hitvalló férfiakká képezni. A lelkes beszédre zajos éljenzés hangzott fel. Ezután Knitthoffer István, a kör jegyzője olvasta fel szépen kidolgozott jegyzői jelentését, melyből a kör életére vonatkozó több örvendétes jelenségről értesülünk. Megtudjuk, hogy a tagok száma az elmúlt évben 45-el szaporodott s így ma 328. Az év folyamán 17 felolvasás volt történelmi, társadalmi s főleg közgazdasági tárgyokról. A felolvasók közt találjuk a kör vezetőin kívül *Schier Gyula*, *Mészáros Gyula*, *Angeli Nándor*, *Kammel József*, dr. *Nágyelreiter Alajos* urakat. A pénztári bevétel 750 k. 42 f., kiadás 367 k. 20 f.; a maradvány 78 k. 20 fillérel több, mint az előző évben; a könyvtárt 200 tag vette igénybe s 300 kötetből áll. Járatták a *M. Államot*, *Alkohánnyal*, *Fejérmegyei Naptól*, *Társulati Értesítőt*, *Magyar Földművelőt*, *Herkó Pálert*, *Sz. Antal Lapiját* s a *Néppártot*. Örvendünk, hogy a kör a *Társulati Értesítő*, a

mi fáradhatatlan Gyürky Ödönünk által szerkesztett derék kath. egyesületi lapot is járatta, mert e lap révén folytonos egységben van a kör a központi és országos kath. mozgalmakkal. Sajnálattal nélkülözzük a jelentésből azt, vajjon a kör belépelt-e mint pártoló tag az Országos Szövetségbe? Ha egy körnek csak 10 kor. pénztári maradványa van is, akkor is erkölcsi kötelessége a Szövetségbe belépni, háha még negyeddél száz koronáról beszélhet! Felhívjuk e helyen az összes kath. egyesületeket, hogy mint pártoló tagok lépjenek be a kath. egyesületek Országos Szövetségébe, mert csak így remélhetjük, hogy kath. mozgalmaink egységessé és a mi a fő, számottevő hatalommá válnak. A pártoló tagsági díj évi 10 korona, melyet még a hitbuzgalmi egyesületek, rózsafüzér, szent szív és más társulatok is meghozhatnak áldozatul a kath. tevékenység oltárára. Az Országos Szövetség irodája: Budapest, Molnár-utca 11.

Örömmel látjuk a titkári jelentésből, hogy a kör kebelében a lefolyt évben ifjakból álló énekkar alakult, mely *Kammel József* vezetésével máris szép eredményt mutathat fel. Ugy tudjuk, hogy a felsővárosi kath. körben sok ifju tag van; ezt tudva egy tiszteletjes kérdést kockáztatunk a kör vezetőihez: nem lehetne ott egy kath. ifjusági egyesületet szervezni, miután a 20 éven aluli ifjak mégis csak természetszerűleg inkább együvé csoportosítandók s bár jó helyen vannak a kath. körben, mégis jobb helyen volnának a saját egyesületükben? A kör, helyiségeihez képest szinte túlnépes, az ifjusági egyesület anyaga pedig készen van, le kell tehát vezetni, a kath. kör pedig vegye ezt az eszmét s a megalkotandó ifjusági egyesületet pártfogásába és részesítse erkölcsi támogatásban.

A titkári jelentés befejező része lelkes hangon aposztrofálja a kör tagjait, hogy legyenek kitartók és a kör lobogójára tűzött eszméknek apostolai. *Szeill Mihály* pénztárosnak a felmentvény megadotát s a kör vezetője köszönetet mondott ugy neki, mint *Knitthoffer István* jegyzőnek a buzgó működésért.

Ezután a tisztújítást ejtették meg, melynek eredménye a következő: Egyházi elnök: Tamás Vilmos esp. pléb. Világi elnök: Fister József. Egyházi alelnök: Gönczöl Antal káplán. Világi alelnök: Per. Nagy György. Könyvtáros: Vértes Kálmán. II. könyvtáros: Per. Nagy János ifj. Pénztáros: Szeill Mihály. II. pénztáros: Knitthoffer János. Jegyző: Knitthoffer István káplán. Háznaggy: Fekete Péter Pál. Választmányi tagok: Id. Akkerman József, Berregi György, Berregi József, Boda István, Fister János, Mészáros Gyula, Varga János, Zsigmond György, Vinczai Pál, Csákb. Nagy István. Pótagok: Kammel József és Farkas Mihály.

Végül Tamás Vilmos elnök 10 koronát adományozott a körnek s buzdító beszéddel bezárta a közgyűlést, mely az elnök éltetésével emelkedett hangulatban oszlott szét.

SZÍNHÁZ.

Vasárnap, jan. 17.

A póstásfu és huga. A darabról és előadásról akkor mondunk legtöbbet, ha semmit sem mondunk. *Margó Zelmá* utolsó s búcsú-fellegye ismét zsúfolásig megtöltötte a színházat, hol ez alkalommal valóságos Margó-láz uralta a közönséget. Tulzóság vitt taps és istállóba illő dobogás jelezte, hogy az egykori kedvenc még mindig bírja a közönség rokonszenvét. A tetszésnyilvánítás egyébként már rendőri beavatkozást igényelt s Liszt Ferenc ügyeletes rendőrbiztos ugyancsak kötelességet teljesített, midőn a dobhártyákat veszélyeztető ordítózásnak és dobogásnak véget vetett.

Hétfő, jan. 18.

Jóteknycélú hangverseny. A felső kereskedelmi iskola segítő-egyesülete javára az évenként szokásos hangverseny tegnap tartott meg. Mindenekelőtt elhibázott dolog volt ily hosszú műsorral közel négy órán át tenni próbára a közönség türelmét. A másik — s ez a fontosabb — nagy hiba a program-vontok megválasztása. A szingyi bizottságban ülő bácsik csak egy kötelességet ismernek: élvezni az intendáns-páholyt. De

hogy dr. Faludi Miksa, a kereskedelmi iskola igazgatója jónak látta tegnap felvonultatni a diáksíjait, ez csak azt igazolja, hogy a modern korszellemnek megfelelőleg óhajja őket nevelni. Most már nem csodálkozunk a fumei kirándulás botrányán, meg azon sem, ha egy-egy diákgavallér rendőri asszisztencia mellett kerül ki a templomból avagy kávéházban garamboláz egy-két tanár nem kis meglepetésére. Már nem vagyunk messze a kortól, melynek diákjelője: leány, bor, kártya. Ne gondolja senki sem, hogy e kijelentés túlzás. Sajnos, nem az. A diák uraknak tegnap jussuk volt színházba menni, hogy tapasztalatokat szerezzenek a leányszöktetésben, az asszonycsábításban, a házasságtörésben s végighallgassák egy színész-monológját, aki beszélt a férjek hűlenségéről s néhányszor keservesen hangszülta, vajjon lesz-e elég ereje férje hűlensége után elválni ágytól és asztaltól. Mennyire örvendhetett dr. Faludi Miksa igazgató ur, mikor az ő gondjaira bízott diákok ezen ultramodern — nevével nevezve erkölcsstelen és bitang — színházi témák mellett tapsoltak! Mi azonban nem tudjuk, mint nevelő avagy mint oktató igyekezett-e kitűnni a direktor ur ezen műsor összehállításánál? Ha mindkét minőségben, úgy gratulálunk a modern korszellemnek megfelelő pedagógus-elvhez. A mélyen tisztelt szülők kötelességéről ily esetben felesleges beszélünk.

Most pedig idézzük a helybeli állami főreáliskola legutóbbi értesítésében közölt igazgatói jelentésből (B. I. c. pont. 50. lapoldal) a következő megszívlelendő részt:

„Vétkezünk ifjuságunk erkölcsi épsége ellen, ha a szülöket e helyen nem figyelmeztetünk a vidéki színpadnak eléggé el nem ítélhető kinövésére. A magyar színház, mely a XIX. század első negyedében a nemzeti kultúra egyik elsőrendű hajléka volt, ma az üres léhaságoknak, sőt gyakran a botrányoknak gyűjtő helye. Színházaink valóságos megölők az ifjunak tisztességérzetét, szemérmét: úgy, hogy bátran fel lehet vetni a kérdést, eresszük-e ma gyermekeinket egyáltalán színházba? És ha azt mondja valaki, hogy ez a fellogás nem modern, inkább százszor elviseljük ezt a vádat, mint hogy a színházi botrányok mérgetől elzúlleni lássunk ifjakat, a kiknek eddig ártatlan lelkét a színpadról szerte áramló szemérmelenség szemérmét előtt szennyezi be.”

Mennyivel erősebb kitételekre lett volna szükség, ha hinni merésztelte volna valaki, hogy a helybeli kereskedelmi iskola igazgatójának is szól az ezen intelemben foglalt igazságos ítélet!

(k. b.)

COAKSZ!

Alórlt légszeszgyári igazgatóság a legjobb minőségű sziléziai darab-köszénből előállított

Coakszának

métermázsáját 4 koronáért a légszeszgyárban ajánlja azon kedvezmény mellett, hogy a ki 3 métermázsát, vagy ennél nagyobb mennyiséget vesz egyszerre, annak a légszeszgyár a saját fuvarán a Coakszot helyben a házhoz (a ház kapujáig) szállítja fuvardíj nélkül.

Utalvány csak a székesfehérvári kereskedelmi bankban és a légszeszgyárban váltható.

A székesfehérvári
Légszeszvilágítási-Társulat igazgatója

Mráz V. t.